

■ Taru Peltola

Taru Peltola

Asiantuntijuuden rakentuminen metsäneuvojan ja metsänomistajan kohtaamisissa: esimerkkinä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Peltola, T. 2013. Asiantuntijuuden rakentuminen metsäneuvojan ja metsänomistajan kohtaamisissa: esimerkkinä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. *Metsätieteen aikakauskirja* 1/2013: 45–60.

Luonnonsuojelun kohdentaminen yksityismetsiin on vaatinut toimintatapojen muutoksia yksityismetsätaloudessa ja sen suunnittelussa. Tässä artikkelissa analysoidaan tätä metsäalan asiantuntijatyön ja sen poliittisen kontekstin muutosta ja selvitetään, miten asiantuntijuutta rakennetaan käytännön neuvontatyössä vuorovaikutuksessa metsänomistajien kanssa. Analyysi perustuu metsäammattilaisten haastatteluihin sekä havainnointiaineistoon, jonka kohteena ovat metsäammattilaisten tietotyön käytännöt. Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen vaatii neuvonnan eriyttämistä ja tilannekohtaista soveltamista. Aineistosta tunnistettiin kuusi biodiversiteettineuvonnalle tyypillistä tilannetta, joiden myötä myös metsäammattilaisten asiantuntijuus, neuvontastrategiat ja neuvonnassa välitettävä tieto rakentuvat. Neuvonnassa on omaksuttava erilaisia strategioita myös siksi, että biodiversiteettiä koskevalla tiedolla on metsäalan organisaatioille ja ammattilaisille erilainen merkitys. Asiantuntemuksen koostamisen strategioista ja epämuodollisista sosiaalisista sidoksista tulee entistä merkittävämpää asiantuntijuuden pääomaa maanomistajien valinnan vapautta korostavan politiikan myötä.

Asiasanat: asiantuntijuus, metsäneuvonta, luonnon monimuotoisuus, tietokäytännöt

Yhteystiedot: Suomen ympäristökeskus, Ympäristöpolitiikkakeskus, Joensuu

Sähköposti taru.peltola@ymparisto.fi

Hyväksytty 19.12.2012

Saatavilla <http://www.metla.fi/aikakauskirja/full/ff13/ff131045>

I Johdanto

Metsien käytöstä on tullut monitavoitteista. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on osa tätä kehitystä. Suomessa on 1990-luvun puolivälistä alkaen toteutettu uudentyypeistä luonnonsuojelupolitiikkaa. Tuolloin luonnonsuojelua ryhdyttiin kohdentamaan yksityismetsiin ja suojelualueisiin nojaavan politiikan rinnalla ryhdyttiin sääntelemään talousmetsien käyttöä. Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen tähtäävän lainsäädännön ohella turvaamistoimet ovat vakiintuneet osaksi toimijoiden omaehtoista säätelyä, esimerkiksi metsäsertifoinnin kautta. Metsäsertifointi on markkinaperustaisen ohjauksen keino ja se täydentää lainsäädännön asettamia vaatimuksia. Luonnon monimuotoisuus on normalisoitunut metsätalouden asiantuntijakäytäntöihin myös uusien, vapaaehtoisen suojeluun perustuvien keinojen kautta.

Tätä kehitystä on tutkittu kahdesta keskeisestä näkökulmasta. Ensinnäkin on selvitetty metsänomistajien luonnonsuojeluun liittyviä motiiveja, arvoja ja asenteita (esim. Laitila ym. 2009, Hänninen ym. 2011, Korhonen ym. 2012) sekä politiikan hyväksyttävyyttä (Paloniemi ja Tikka 2008). Tavoitteena on ollut ymmärtää metsien käyttöpäätösten erilaisia taustoja sekä politiikan vaikuttavuutta. On havaittu, että vapaaehtoinen luonnonsuojelu on lisännyt maanomistajien vaihtoehtoja ja muuttanut asenteita suojelulle myönteisemmiksi (Paloniemi ja Tikka 2008, Paloniemi ja Varho 2009). Metsänomistajien vaihtoehtojen lisääntyminen on merkinnyt myös haastetta metsäneuvonnalle (Laitila ym. 2009, Korhonen ym. 2012).

Toisaalta on tutkittu sitä, miten metsätaloudessa on omaksuttu uudenlainen toiminnan rationaliteetti. Metsäneuvonnalla on vuosikymmeniä pyritty vakiinnuttamaan metsänhoitotapa, jonka tavoitteena on ollut standardoida ja yhdenmukaistaa metsäekosysteemejä niiden pitkän aikavälin tuottokyvyn maksimoimiseksi, kun taas luonnonsuojelutavoite edellyttää aivan päinvastaista: ekosysteemien heterogeenisyyden ylläpitämistä (Hiedanpää ym. 2011). Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on siksi muuttanut yksityismetsätalouden hallinnan toimintatapoja: se on edellyttänyt institutionaalista sopeutumista ja organisaatioiden tehtäväkentän uu-

siutumista (Primmer ja Wolf 2009, Primmer 2011a, 2011b), metsäammattilaisten asenteiden, sosiaalisten normien ja osaamisen kehittymistä (Primmer ja Karppinen 2010, Hokajärvi ym. 2011) sekä uusien verkostosuhteiden ja yhteistoiminnan kehittymistä (Saarikoski ym. 2012).

Metsänomistajien luonnonsuojeluun liittyviin motiiveihin sekä toisaalta institutionalisoituneisiin toimintatapoihin pureutuvat tutkimukset valaisevat luonnon monimuotoisuuden turvaamista yhtäältä metsien käyttöön liittyvän päätöksenteon sekä toisaalta sitä tukevan ja ohjaavan asiantuntijatyön näkökulmista. Monitavoitteisen politiikan toteuttamisen ymmärtäminen edellyttää kuitenkin myös päätöksenteon ja asiantuntijuuden vastavuoroisuuden tarkastelua. Ensinnäkin maanomistajien näkemykset eivät ole irrallisia asiantuntijatiedosta ja sen välittämisen tavoista (Jokinen 2004). Tämä korostuu luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen tähtäävän, tieteeseen perustuvan toimintaohjeiston kohdalla. Harvalla metsänomistajalla on valmiuksia omaksua luontoarvojen tunnistamisen tieteellisiä kriteerejä ja soveltaa niitä käytännössä. Metsänomistajien tarve saada neuvontaa liittyen arvokkaiden luontokohteiden suojeluun, käsittelyyn tai korvausprosesseihin onkin lisääntynyt (Hänninen ym. 2011).

Toiseksi, moniarvoisuus ei tarkoita vain pelkätään metsänomistajien näkemysten eriytymistä, vaan se koskee yhtä lailla asiantuntijoiden työtä. Luonnonsuojelun institutionalisoituminen osaksi yksityismetsätaloutta näkyy metsäammattilaisten toiminnassa uusina tapoina, normeina, tehtävinä ja rutineina. Metsäammattilaiset joutuvat kuitenkin sovittamaan biodiversiteetin turvaamisen osaksi taustaorganisaatioidensa sekä sosiaalisten verkostojensa muita tavoitteita. Asiantuntijatyö on siten juurtunut sosiaaliseen ja kulttuuriseen kontekstiin, jossa metsien käyttöpäätöksiä tehdään ja se perustuu yhtä olennaisesti tieteellisen tiedon soveltamiseen kuin kokemusperäiseen ymmärrykseen toimintakontekstista (ks. Jasanoff 2010).

Tavoitteeni on selvittää, miten metsäammattilaiset rakentavat luonnon monimuotoisuuteen liittyvää asiantuntijuuttaan, kun he toimivat monitavoitteisessa ja moniarvoisessa toimintaympäristössä eli joutuvat kohtaamaan metsänomistajia ja yhteistyökumppaneita, jotka suhtautuvat metsien käyttöön eri tavoin tai joilla on sen suhteen erilaisia päämääriä.

Tarkastelu kohdistuu siihen, miten ympäristötietoa työkseen välittävät ammattilaiset tuottavat yleisiä ohjeistuksia käyttäen kulloisenkin toimintaympäristön ja toimijoiden edellytykset huomioivaa, käyttökelpoista tietoa. Samalla tutkin sitä, miten asiantuntijoiden käsitykset omasta roolistaan ja neuvonnan merkityksestä vaihtelevat tilanteesta toiseen, kun he tulkitsevat kohtaavansa erilaisia metsänomistajia.

2 Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen tähtäävä neuvonta asiantuntijatyönä

Metsäneuvonta on tietotyötä, jossa välitetään ympäristöä koskevia toimintaohjeita metsien käyttöä koskevaan päätöksenteoon. Tietotyötä pidetään nyky-yhteiskunnan keskeisenä määrittäjänä ja uusiutumisen lähteenä. Toisaalta tietotyöhön liittyvä asiantuntemus ja tietokäytännöt ovat merkittävää modernien yhteiskuntien hallinnan piirre (ks. Felt ja Wynne 2007, Alastalo ja Åkerman 2011). Metsäneuvontakin on luonnonvarahallinnan keskeinen työkalu. Tällaisen asiantuntijuutta edellyttävän toiminnan roolia päätöksenteossa on tarkasteltu laajasti yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Käsityksenä on, että tietotyötä ei voida pelkistää tiedon välittämiseksi tai päätöstueksi, vaan se tulee ymmärtää vastavuoroisena toimintana, jossa asiantuntijuus vaikuttaa päätöksenteon edellytyksiin (Bäckstrand 2004, Jasanoff 2004, 2010, Beck 2011).

Teknisesti tiedon hankkiminen, prosessointi ja välittäminen tähtäävät toki metsiä koskevan päätöksenteon tukemiseen. Esimerkiksi metsäpolitiikan toteuttaminen ilman metsävaratietoa olisi täysin mahdotonta. Tietoa kerätään, jotta toimenpiteitä voitaisiin kohdentaa oikealla tavalla. Tästä näkökulmasta tieto ja asiantuntijuus ovat rationaalisen päätöksenteon resurssseja. Samalla näihin liittyvät tietokäytännöt kuitenkin myös määrittelevät osaltaan päätöksentekotilanteita. Esimerkiksi kun tietoa virtaa asiantuntijalta neuvonnan kohteelle, syntyy epäsymmetrinen neuvontasuhte, joka ilmentää asiantuntijavaltaa (ks.

esim. Prince 2010). Tämän vuoksi tietokäytäntöjä onkin syytä tutkia esimerkiksi hallinnan tekniikoina, joiden käyttöön liittyy valtasuhteiden uudelleen järjestämistä (Demeritt 2001a, Miller ja Rose 2010, Peltola ja Åkerman 2011, Porter ja Demeritt 2012). Toinen keskeinen yhteiskunnallinen näkökulma liittyy tiedon politisoitumiseen (ks. esim. Peuhkuri 2004, Kleinschmit ym. 2009). Erilaiset asiantuntemukset voivat asettua vastakkain esimerkiksi yhteiskunnan tavoitteita koskevissa kiistatilanteissa. Tällöin asiantuntijuudesta tulee strategista pääomaa, joka määrittelee sitä, kenellä on auktoriteettia määrittellä keskeisiä yhteiskunnallisia kysymyksiä, joista päätöksiä tehdään.

Kysymys asiantuntijavallasta on nostanut esiin vaatimuksia demokratisoida päätöksentekoa (Irwin 2001, Pellizzoni 2003, Jasanoff 2004, Leach ym. 2005, Wynne 2005). Tästä on erityisesti keskusteltu sellaisten kysymysten yhteydessä, joissa tieteellinen asiantuntemus ei selvästikään muodosta riittävää perustaa päätöksenteolle (Demeritt 2001b, Hinchliffe 2001, Sarewitz 2004, Wynne 2005, Hulme 2009). Tällaisia ovat esimerkiksi suurta epävarmuutta sisältävät asiakokonaisuudet tai arvovalintoja edellyttävät kysymykset.

Toisaalta on myös havaittu, ettei asiantuntijavalta ole suoraviivaista (Prince 2010, Porter ja Demeritt 2012). Kun asiantuntijuutta tarkastellaan vastakkainasetteluna tieteeseen perustuvan asiantuntijatiedon ja kokemukseen perustuvan maallikko- tai vasta-asiantuntijuuden välillä (ks. Saaristo 2000), jää monia kysymyksiä asiantuntijatiedon luonteesta sivuun. Esimerkiksi metsäneuvonnassa tieteellisen tiedon soveltaminen edellyttää asiantuntijoilta huomattavaa kykyä sovittaa eri tiedon lajeja yhteen, sillä neuvontaa annetaan vaihtelevissa institutionaalisissa ympäristöissä, linkittyen erilaisiin käytäntöihin ja tavoitteisiin.

Metsäneuvonnan kenttä on haasteellinen ja monimuotoinen, sillä metsäneuvontaa ja siten myös luonnonhoidossa ja -suojelussa metsänomistajille tietoa ja ohjeita jakaa useita organisaatioita. Suomen metsäkeskus on julkishallinnon organisaatio, jonka tehtävänä on edistää metsätaloutta. Se tarjoaa muun muassa metsäsuunnittelupalveluita, joiden yhteydessä metsänomistajalle voidaan antaa neuvontaa myös luonnonsuojeluasioissa. Lisäksi metsäkeskuksen luonnonhoitoasiantuntijat johtavat luonnonhoi-

tohankkeiden toteuttamista, joiden tarkoituksena voi olla esimerkiksi elinympäristöjen ennallistaminen. Metsäkeskuksen viranomaistehtävissä toimivat, esimerkiksi metsätalouden tarkastajat, kohtaavat myös maanomistajia. Valvonnan ohella he saattavat antaa metsänomistajille myös neuvontaa metsänhoitoon ja luonnonsuojeluun liittyvissä kysymyksissä.

Julkisen sektorin lisäksi puunostajat eli yksityiset yritykset tekevät metsäsuunnitelmia maanomistajille. Useimmilla on sopimusasiakkaita, joiden kanssa metsien käyttöä suunnitellaan ja toteutetaan pitkäjänteisesti yhdessä. Yritysten metsäneuvonta on markkinaperustaista. Metsänomistajia neuvotaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä, koska yritysten täytyy säilyä markkinoilla hyvämaineisina ja vastuullisina toimijoina. Markkinaperustaisen ohjauksen keinot, kuten sertifiointi, asettavat lainsäädäntöön nähden joitakin lisävaatimuksia biodiversiteetin suojelulle. Kolmas keskeinen neuvontaa antava taho ovat metsänhoitoyhdistykset, jotka palvelevat metsänomistajia metsänhoitomaksua vastaan. Ne muun muassa toimivat välittäjinä puukaupoissa ja hoitavat metsänomistajan puolesta monia siihen liittyviä rutiineja sekä tarjoavat suunnittelu- ja neuvontapalveluita. Metsänhoitoyhdistys on paikallisena toimijana usein metsänomistajille luontevin taho hakea neuvoa.

Vaikka kaikkien näiden organisaatioiden on noudatettava metsälakia ja ohjattava maanomistajaa toimimaan sen mukaisesti, ovat ne ainakin osittain kilpailuasetelmassa toisiinsa nähden. Niitä myös motivoivat erilaiset normatiiviset lähtökohdat, jotka nousevat toiminnan luonteesta ja intresseistä. Eri organisaatiot siis tunnistavat biodiversiteetin olennaiseksi osaksi toimintaansa, mutta eri syistä. Tästä johtuen myös metsäbiodiversiteettiin liittyvä asiantuntijuus saa erilaisia muotoja.

Asiantuntijuus on yhteiskunnallinen ja sosiaalinen asema: asiantuntijana pidetyn tahon välittämä tieto on hyväksyttyä ja siihen luotetaan (Saaristo 2000). Ympäristöasiantuntijuutta tutkinut Kimmo Saaristo (ibid.) on todennut, että tällaiset asemat eivät ole pysyviä, vaan epävakaita, sillä ne ovat alttiita pyrkimyksille vetää rajaa asiantuntijuuden ja ei-asiantuntijuuden välille sekä kamppailuille asiantuntijuuteen liittyvästä symbolisesta vallasta. Näiden kamppailujen ytimessä on kysymys siitä, mikä on olennaista tietoa ja mikä ei ja mikä taho

on uskottava asiantuntija. Asiantuntija-asema voi syntyä monin eri tavoin. Yksinkertaisimmillaan lainsäädäntö voi asettaa jonkin tahon viralliseen asiantuntija-asemaan. Esimerkiksi metsäkeskuksen viranomaispäälliköllä on tällainen asema ja hänen antamallaan tulkinnoilla lain soveltamisesta on oikeusvaikutuksia. Asiantuntijuus ei kuitenkaan pelkisty tähän. Viranomaispäällikön tulkinta voidaan esimerkiksi haastaa käytännön toimijoiden taholta, joille on kertynyt runsaasti kokemukseen perustuvaa näkemystä.

Viranomaispäälliköt eivät myöskään yleensä ole keskeisin ympäristötietoa välittävä taho metsätaloudessa, vaan käytännössä luonnon monimuotoisuuden asiantuntijoina toimivat sekä julkisen että yksityisen sektorin metsäammattilaiset, jotka asioivat metsänomistajien kanssa säännöllisesti: esimerkiksi luonnonhoidon asiantuntijat, metsäsuunnittelijat ja ostmiehet. Heidän luonnon monimuotoisuuteen liittyvä asiantuntijuutensa ei synny lain määräämättä virallisesta asemasta. Asiantuntijan uskottavuus ei myöskään rakennu pelkästään sen varaan, että metsäneuvonnassa välitetään tieteelliseen tietoon pohjavia neuvoja ja suosituksia metsänomistajille ja metsäalan toimijoille. Metsäneuvojen on rakennettava asiantuntija-asemansa monin eri keinoin ja saatava metsänomistajat pitämään legitimiinä, mielekkäänä ja käyttökelpoisena sitä tietoa, jota he tarjoavat. Asiantuntijuus on tällöin toiminnassa ja toimijoiden välisissä suhteissa muodostuva sosiaalinen asema (ks. Stewart 2007). Tämä merkitsee sitä, että metsäneuvojan asema asiantuntijana rakentuu yhtä aikaa niiden tulkintojen kanssa, joita metsäneuvojat tekevät neuvonnalla tavoitettavista metsänomistajista, heidän tarpeistaan ja tavoitteistaan.

Metsäneuvontaa on siten hyödyllistä tutkia käytäntönä, jossa asiantuntijuus ja päätöksenteko asetuvat vastavuoroiseen suhteeseen. Tällöin uuden poliittisen tavoitteen vakiinnuttamisessa toimintakentälle on kyse enemmän kuin politiikan toimeenpanosta: se tarkoittaa aktiivista uusien käytäntöjen ja merkitysten luomisen prosessia. Samalla kun metsäammattilaiset toteuttavat biodiversiteettipoliittikkaa, se haastaa heidän oman osaamisensa ja asiantuntijuutensa. Neuvonnan taito ja strategiat sekä asiantuntijuuden muodostuminen suhteessa toimintakenttään ovat tällöin keskeinen analyysin kohde.

Analysoin jatkossa neuvontaa ja sen perustana olevaa asiantuntijuutta ammattilaisten ja metsänomistajien välisenä sosiaalisena suhteena (ks. Prince 2010). Uusien teknologioiden omaksumista ja käyttötapa- ja tutkittaessa on havaittu, että erityisesti epämuodolliset sosiaaliset suhteet ja strategiat näyttäisivät edistävän tehokkaasti uusien virtausten leviämistä (Lehtonen 2003, Stewart 2007). Tätä soveltaen jako muodollisiin tai epämuodollisiin asiantuntijastrategioihin (ks. Bakardjieva ja Smith 2001, Bakardjieva 2005) avaa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvän asiantuntijuuden muodostumiseen uuden näkökulman.

Muodolliset strategiat perustuvat auktorisoituihin asiantuntijarooleihin ja toimintatapoihin, joissa välitetään virallisia ohjeita ja normeja. Epämuodollisissa strategioissa asiantuntijarooli sen sijaan perustuu vertaisverkostoissa, käyttökokemusten tai soveltamisen seurauksena muodostuvaan tiedolliseen pääomaan. Molemmat ovat olennaisia asiantuntijaseuran muodostumisessa. Asiantuntijoilla on oltava tietoa sekä itse substanssialueesta (biodiversiteetistä ja sen suojeluun tähtäävien määräysten virallisista tulkinnoista ja ohjeista) että sosiaalisista verkostoista (ihmisistä, heidän tavoitteistaan ja elämäntilanteistaan), joissa toimitaan. Muodolliset ja epämuodolliset strategiat ovat olennaisia, jotta neuvontatietoa kyetään sovittamaan kulloisenkin tilanteen ja tarvitsijan tarpeisiin. Tutkimalla metsäammattilaisten luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvää asiantuntemusta yhtä aikaa virallisten käytäntöjen ja epämuodollisten sosiaalisten siteiden ja toiminnan kautta muodostuvana on mahdollista selvittää, miten asiantuntijuus muotoutuu monitavoitteisessa toimintaympäristössä.

3 Tutkimusaineistot ja analyysi

Tutkimusta varten on kerätty aineistoa havainnoinnilla ja haastatteleamalla metsäammattilaisia työsäään. Seurasin maastotyötä sekä osallistuin koulutustapahtumiin, joissa metsäammattilaiset itse opiskelivat tai opettivat muita toimijoita ottamaan luonnon monimuotoisuuden huomioon metsien

käytön yhteydessä. Litteroitujen teemahaastattelujen lisäksi aineisto koostuu päiväkirjamerkinnöistä, joihin olen dokumentoinut tapahtumia ja keskusteluja ammattilaisten kanssa kenttäolosuhteissa. Olen tavannut osan informanteista useaan kertaan: haastattelutilanteessa toimistossa sekä kentällä yhden tai useamman kerran. Lisäksi kenttätilanteissa olen tavannut myös muita tilanteisiin osallistuvia ihmisiä, kuten metsänomistajia ja metsäyöntekijöitä sekä yhteistyökumppaneita ELY-keskuksista.

Aineistoa on kerätty Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma-alueella ja kirjoittajan lisäksi aineiston keräämiseen on osallistunut HM Johanna Tuomisaari Tampereen yliopistosta. Olemme käyttäneet haastatteluisia samanlaista teemahaastattelurunkoa, jossa kysyttiin haastateltavan luontotietoon liittyvistä työtehtävistä, organisaation luontotietoon liittyvistä käytännöistä, tiedon käytön ja soveltamisen tilanteista ja yhteistyöstä. Informanttien valinta on perustunut taulukon 1 kehikkoon, jossa on kuvattu erilaisia metsäalan organisaatioita ja tehtäväalueita, joihin liittyy luontotiedon soveltamista. Tavoitteena on ollut kerätä aineistoa, joka ilmentää luontoon liittyvän tehtäväkentän monipuolisuutta ja vuorovaikutussuhteita eri organisaatioiden, toimintojen ja tehtävien välillä. Informanteiksi on pyritty saamaan sekä julkisella että yksityisellä sektorilla toimivia metsäammattilaisia. He toimivat viranomaistehtävissä tai edistävät metsätalouden liiketoimintaa tai sen suunnittelua. Metsäbiodiversiteetti liittyy heidän tehtäviinsä eri tavoin. Joidenkin ensisijaisena tehtävänä on luonnonhoitotöiden suunnittelu ja edistäminen, jotkut puolestaan edistävät luonnon monimuotoisuuden suojelua osana varsinaisia tehtäviään, jotka tyypillisesti liittyvät metsäsuunnitteluun tai -neuvontaan sekä puun hankintaan ja puun korjuun suunnitteluun. Informantit on valittu tiedustelemalla eri organisaatioista mitä luonnon monimuotoisuuteen liittyviä tehtäviä niillä on ja kuka niistä vastaa. Organisaatioiden luonnon-suojelusta vastaavia henkilöitä on tavoitettu myös luonnon monimuotoisuutta koskevien kurssien ja tilaisuuksien osallistujista. Tällaisia koulutustilaisuuksia järjestetään säännönmukaisesti sekä yritysten että julkisen sektorin henkilöstölle.

Tämän artikkelin analyysiä varten luin aineistoa siitä näkökulmasta, miten luonnonsuojelutavoitteiden toteuttamiseen tähtäävä neuvonta on organisoi-

Taulukko 1. Informanttien valinnan tukena käytetty kehys. Haastattelusitaattien kohdalla on viite informantin numeroon.

Informantti	Organisaatio	Toiminto	Tehtävä
1	Metsäkeskus	Liiketoiminnan palvelut	Luonnonhoito
2	Metsäkeskus	Liiketoiminnan palvelut	Luonnonhoito
3	Metsäkeskus	Julkishallinto	Valvonta
4	Metsäkeskus	Julkishallinto	Valvonta
5	Metsänhoitoyhdistys	Liiketoiminnan palvelut	Johto
6	Yritys 1	Liiketoiminta	Puun hankinta
7	Yritys 1	Liiketoiminta	Puun hankinta
8	Metsäkeskus	Liiketoiminnan palvelut	Luonnonhoito
9	Metsäkeskus	Liiketoiminnan palvelut	Metsäsuunnittelu + Luonnonhoito
10	Metsäkeskus	Liiketoiminnan palvelut	Viestintä
11	Metsäkeskus	Julkishallinto	Valvonta
12	Metsäkeskus	Julkishallinto	Valvonta
13	Metsäkeskus	Julkishallinto	Valvonta
14	Yritys 2	Liiketoiminta	Johto
15	Yritys 2	Liiketoiminta	Johto
16	Yritys 2	Liiketoiminta	Puun hankinta
17	Yritys 3	Liiketoiminta	Metsäsuunnittelu
18	Metsänhoitoyhdistys	Liiketoiminnan palvelut	Metsäsuunnittelu
19	Asiantuntija-organisaatio	Liiketoiminnan palvelut	Viestintä

tunut sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Poimin aineistosta lähilukuun metsäsuunnittelussa, leimikon-suunnittelussa tai luonnonhoidossa toimivien yksityisten ja julkisten toimijoiden haastattelut. Myös viranomaistehtävissä toimivat ovat osa neuvonnan asiantuntijaverkostoa, joten olen näistä haastatelluista poiminut analyysiin kuvaukset, jotka liittyvät neuvontaan. Tällaisia ovat esimerkiksi kertomukset henkilön aiemmista työtehtävistä, työtovereiden toiminnasta tai organisaatioiden tietokäytännöistä.

Toteutin analyysin erittelemällä aineistosta käytännön neuvonnan kuvauksia: Mitä tietoa neuvonnassa jaetaan, millaisia kohtaamisia neuvontatilanteet ovat sekä millaisiin toimintoihin ne liittyvät. Olen tunnistanut näistä kuvauksista, millaisia epämuodollisia sosiaalisia suhteita ja sosiaalisen vaihdon tapoja metsäneuvonnassa ilmenee sekä miten nämä kytkeytyvät virallisiin ohjeisiin, normeihin ja toimintatapoihin (ks. Stewart 2007, Lehtonen 2003). Tämän perusteella olen tulkinnut tapoja ymmärtää neuvontatilanteet ja tyypitellyt nämä neuvontatilanteet niissä ilmenevän asiantuntijuuden luonteen, neuvonnan sisältöjen sekä neuvonnan kohteiksi tunnistettujen metsänomistajatyypien perusteella. Näissä kuudessa neuvontatilanteen tyypitapauksessa neuvonnan kohde, sisältö ja neuvojan asiantuntijarooli

määrittyivät yhdenmukaisiksi kertomuksiksi. Olen tulkinnut tyypitapaukset useampien informanttien samankaltaisten kertomusten perusteella (ks. Eskola ja Suoranta 1998). Eri tehtävissä, organisaatioissa ja eri puolella maata toimivien ammattilaisten yhtenevät todistukset kuvaavat näin ollen laajemmin tunnistettavissa olevia tilanteita ja kokemuksia, joihin useampi kuin yksittäinen ammattilainen voi samaistua.

Neuvontatilanteiden tyypittely ilmentää neuvonnan eriytymistä: miten tiedosta rakennetaan relevanttia, mielekästä ja käyttökelpoista neuvonnan kohteiksi tulkituille metsänomistajatyypeille. Samalla se kuvastaa neuvontastrategian tilannekohtaista soveltamista. Niiden avulla on siten mahdollista hahmottaa metsäneuvonta strategisena toimintana, jonka kautta metsäammattilaiset rakentavat asiantuntija-asemaansa metsäalan sosiaalisissa verkostoissa.

4 Biodiversiteettineuvonnan kuusi tyyppitilannetta

4.1 Metsäneuvoja kohtaa valveutuneen metsänomistajan

Yksi suurimmista muutoksista, joita nykyinen luonnonsuojelupolitiikka on tuonut mukanaan, liittyy siihen, että metsäammattilaiset kohtaavat yhä paremmin näistä asioista perillä olevia metsänomistajia. Aineistossa on runsaasti kuvauksia siitä, miten maanomistajien tietoisuus luonnonsuojelun tavoitteista ja mahdollisuuksista on lisääntynyt. Tämä on vaikuttanut myös metsäneuvonnan ja asiantuntijoiden rooliin, kuten seuraavasta asiantuntijatyön kuvauksesta ilmenee:

“Tulee yhteydenottoja maanomistajilta että ovat lukeneet jostain Metsosta [Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmasta] ja rupeavat puhumaan suojelusta. Sitten vain pitää ruveta urkkimaan että mistä on kysymys ja että mitä he haluavat ja minkälaisia kohteita heillä on. Sitten kun lähtee neuvomaan, että mitkä ne mahdollisuudet on, [niin] monesti sitten siinä selviää että onko se kenties meille [metsäkeskukseen] [Kestävän metsätalouden rahoituslain] ympäristötukeen mahdollisesti tuleva [kohde] vai ohjataanko se tuonne ELY-keskukseen.” (8).

Metsäammattilaiset kuvaavat toteuttavansa eräänlaista palvelutehtävää, jossa neuvojan tehtävänä on arvioida kohteet tieteellisten kriteerien valossa, hoitaa byrokratiaa ja tehdä korvausarvioita. Neuvonnan sisältönä korostuu prosessiosaaminen, joka perustuu neuvojan muodolliseen asiantuntijarooliin. Vuorovaikutusta neuvojan ja asiakkaan välillä jäsentää korvausprosessi.

Vaikka yhteydenotot tapahtuvat muodollisen asiantuntija-aseman perusteella, voi neuvonta sisältää paljon epämuodollista kanssakäymistä. Edellä metsäneuvojan rooliaan kuvannut asiantuntija kertoi esimerkin, jonka avulla hän kuvasi tätä vuorovaikutuksen epämuodollista puolta:

”[Metsänomistaja] otti minuun keväällä yhteyttä että hän olisi kiinnostunut Metso-asiasta ja kertoi

minkälaista heillä on siellä. Ja sitten me oltiin päivä yhdessä maastossa ja hän oli kauhean innostunut ja sanoi että just näin, tämä on heille semmoinen, että he voivat lasten kanssa mennä luontoretkele. Iso yli 10 hehtaarin alue sitten tuli ympäristötukeen. Ja me oltiin paljon yhteydessä [maanomistajan kanssa] sekä sähköpostilla että puhelimella. [...] Siinä yleensä kestää useita kuukausia, ennen kuin se [suojeluprosessi] on loppupelissä valmis. Se oli kyllä sellainen todella miellyttävä ja mukava... että hän kertoi sitä omaa historiaansa ja monesti ne on sellaisia aika kokonaisvaltaisia ne tilanteet. Että se ei ole pelkästään asiallinen metsäkeikka vaan.” (8)

Metsäammattilaisen kanssa voidaan käydä läpi elämäntilanteeseen ja perheeseen tai vapaa-aikaan liittyviä asioita. Vuorovaikutus on pitkäkestoista ja sen aikana opitaan tuntemaan toinen toistaan, jolloin syntyy myös keskinäistä luottamusta. Keskustelut ovat epämuodollisen asiantuntemuksen keskeistä materiaalia, sillä ne kertovat metsäammattilaiselle siitä, mitä metsänomistaja arvostaa ja tavoittelee. Metsänomistajalla voi olla monia syitä kiinnostua luonnonsuojelusta. Tämän perusteella neuvoja voi päätellä, millä tavoin kyseisen metsänomistajan kanssa kannattaa suojeluun liittyvistä asioista keskustella ja miten viedä asioita eteenpäin. Lisäksi keskustelut valveutuneiden metsänomistajien kanssa voivat olla tärkeitä myös joillekin neuvojille itselleen, sillä ne vahvistavat heidän omaa suojelueetostaan ja ajattelutapaansa. Ne myös tuottavat työssä onnistumisen kokemuksia ja tunnetta asiantuntemuksen vahvistumisesta.

4.2 Metsäneuvoja kohtaa vastahankaisen metsänomistajan

Vastahankainen metsänomistaja on valveutuneen metsänomistajan vastakohta. Hän suhtautuu luonnonsuojeluun nihkeästi ja pyrkii jopa toimimaan lainvastaisesti eikä ymmärrä sertifiointin merkitystä. Eräs haastateltavista korosti tähän liittyvää haastetta näin:

”Meillähän [puunostajayrityksessä] on käytännössä hyvin helppoa toimia, jos vaan ne arvokkaat kohteet on tiedossa. Niiden suojeleminen ja luonnontilaise-

na säilyttäminen perustuu lakiin ja sertifiointiin ja me on sitouduttu molempiin. Meidän toiminta sinälleen on helppoa eikä ole meidän intresseissä mennä tahallaan mitään särkemään. Että sitten se keskustelu on joskus niin päin, että saadaan se [puun] myyjä ymmärtämään, että tähän nyt on jätettävä se suojavaivähyke.” (14)

Neuvonnan keskeinen tehtävä on tällaisessa tilanteessa saada metsänomistaja ymmärtämään, että hänen myymänsä puun on täytettävä tietyt laisäädännön ja markkinoiden vaatimukset. Tällöin metsäneuvonnassa saatetaan viitata säännöksiin ja neuvontaan virallisenä auktoriteettina. Asiantuntijarooli on kuitenkin aina lunastettava sosiaalisessa yhteisössä. Uuden toimintatavan perusteleminen ei ole helppoa, vaikka neuvoja toimisikin omissa tuuissa verkostoissaan:

”No varmaan se asenteiden muuttaminen [on haastavinta] lähtien ihan omasta kodista. Siinä kun yrittää omalle isälleen jotain selittää että älä nyt oikeasti mene tekemään jotain, kaivamaan jotain ojaa johonkin. Sitten siinä huomaa viimeistään että tämä ei ole kovin helppoa” (19).

Isä ei välttämättä kysy tai kaipa pojaltaan neuvoa, vaikka tämä olisikin ammattilainen. Monet haastateltavat viittasivat tämän kaltaiseen luonnonsuojelua koskevaan sukupolvieroon: vanhempien ikäluokkien suhtautuminen muuttuu hitaammin kuin nuorempien. Tämä kuvastaa samalla sitä, että neuvonnan valtasuhteet muodostuvat hyvin monimutkaisten sosiaalisten asemien myötä.

Neuvonnan keskeisenä sisältönä on näissä tilanteissa luonnonsuojelun tavoitteiden perusteleminen. Lain ja sertifiointin vaatimusten ohella neuvoja saattaa vedota metsän tarjoamiin muihin hyötyihin:

”Minä kerran yhdelle [metsänomistajalle] perustelin sitä että minkä takia se [raita] pitää jättää, että kun sinä menet sinne mustikoita keräämään, niin kun sinulla ei sitä raitaa ole, niin välttämättä sinulla ei niitä mustikoitakaan ole.” (17)

Sitaatissa neuvoja pyrkii hyödyntämään vastahankaisen metsänomistajan kohdalla kokemustaan siitä, että metsänomistajalle metsä voi olla kokonaisval-

tainen, moniin eri elämänaalueisiin liittyvä tekijä, ei pelkästään puun myyntitulon lähde. Tämän kaltaisten perustelujen käyttö edellyttää epämuodollista strategiaa, tiedon muuntamista metsänomistajan arjen kannalta mielekkääksi. Tilanne on voinut saada alkunsa esimerkiksi metsänomistajan tuotua ilmi marjastusharrastuksensa. Epämuodollisen tiedon käyttö on myös keino tehdä luonnonsuojelusta helpommin lähestyttävää: puhutaan konkreettisista asioista kuten marjasadosta eikä abstrakteista tieteellisistä käsitteistä kuten biodiversiteetistä.

Sekä epämuodolliset että muodolliset strategiat voivat lisätä asiantuntijan uskottavuutta. Näiden ero kuitenkin hämärtyy usein, sillä muodollinen asiantuntemus ei ole täysin yhtenäistä ja standardoitua: kohteiden tunnistaminen ja rajaukset edellyttävät aina tapauskohtaista tulkintaa. Kaikki metsäalan ammattilaiset eivät myöskään ole sisäistäneet luonnon monimuotoisuuden turvaamisen merkitystä, mikä johtaa siihen, että metsänomistajien on mahdollista ”kilpailuttaa” ostajia sen perusteella, kuinka väljästi nämä ovat valmiita tulkitsemaan luonnonsuojelukriteereitä:

”On tullut tapauksia vastaan että meidän puukauppaneuvottelut on loppuneet siihen ja haetaan se puun ostaja joka ostaa sen puun sitten niin että loukkaa näitä luontoarvoja” (6).

Neuvontatieto on altis tiedon valikoivalla käytölle (Yanow 2003). Neuvontatiedon valikoiva käyttö ilmentää myös epämuodollisen asiantuntijuuden merkitystä. Vastahankainen metsänomistaja saattaa pitää legitimiinä metsäneuvontana osaamista, joka mahdollistaa säädösten ja sertifiointikriteerien harmaalla alueella toimimisen tai jopa niiden kiertämisen.

4.3 Metsäneuvoja kohtaa tietämättömän metsänomistajan

Tietämätön metsänomistaja ei välttämättä asennoidu negatiivisesti luonnonsuojeluun, mutta hänellä ei ole välttämättä selkeää kuvaa siitä, mitä luonnonsuojelu merkitsee. Tietämättömien metsänomistajien tapauksessa neuvonta on luonnonsuojelun mainostamista ja markkinointia, kuten yksi informanteista kiteytti työn sisällön:

”Minä olen koettanut sitä [luonnonsuojelua] viedä eteenpäin ja mainostaa ja sanoa, että kun [metsä] lakikohde pitää kuitenkin jättää rauhaan, niin jos se on vielä korjuuteknisesti hankala, niin minusta [puunostajan palveluksessa oleva] toimihenkilö voisi lähteä esittämään, että [...]voisi käyttää sitten joko Kemeraa tai Metsoa. Myyjä saisi siitä kuitenkin tuloja [...]. Otetaan sitten meille sitä puuta jostain toisesta kohtaa.” (14)

Neuvojan päätehtävänä on kertoa, että metsänomistaja voi saada rahaa myös suojelemalla ja että tämä vaihtoehto on joskus varteenotettava paitsi metsänomistajan oman taloudenpidon myös metsätalouden kannattavuuden näkökulmasta. Metsäneuvoja näytetään siten eräänlaisena sijoitusneuvojana, jonka tehtävänä on esitellä metsänomistajalle tuottoisimmat tavat hyödyntää metsiään. Tällöin metsäneuvojan tulee osata tunnistaa kunkin metsänomistajan tarpeet ja toiveet, jotta hän osaisi markkinoida oikeaa sijoitusvaihtoehtoa. Aina kyse ei ole tuoton maksimoinnista, vaan metsänomistaja voi arvostaa suojelusta koituvia muita hyötyjä, kuten maisemaa.

Markkinointiosaaminen on ennen kaikkea epämuodolliseen osaamiseen perustuvaa. Siksi se voi olla metsäneuvojalle myös haastavaa: usea haastateltava mainitsi keskeiseksi luonnonsuojelun edistämisen kompastuskiveksi sen, ettei asiaa osata viestittää metsänomistajalle tai että metsänomistajan kohtaava neuvoja ei osaa kertoa vaihtoehtoista. Alla oleva haastattelukatkelma kuvaa juuri tätä.

H: No miten sinun mielestäsi luontoarvot voitaisiin parhaiten turvata?

I: [...]Paljonhan se on sekä maanomistajien sekä toimijoiden asenteesta kiinni. Että jos sinä et nyt kauhean suopeasti noihin asioihin suhtaudu niin kyllähän siellä pystyy tuhoamaan hienoja kohteita. Esimerkkinä justiin se kun oltiin siellä koulutuksessa [paikkanimi poistettu] niin eihän sitä kohdetta missä me käytiin [...] olisi pitänyt hakata vaan pistää se Metsoon. Vielä kun oli seurakunnan metsästä kyse niin minä luulen että seurakunta olisi ihan varmaan lähtenyt siihen mukaan, jos oltaisiin kerrottu tämä toinen vaihtoehto. [...]

H: Niin että se on aika paljon sitten kiinni metsäsuunnittelijoista ja sellaisista että ne osaa tuoda esille toista vaihtoehtoa?

I: Ja sitten ihan aina parjataan, mutta siis jos se [metsänhoito]yhdistyksen alueneuvoja olisi tuonut tämän asian erilailla julki, mikä on välittänyt sen [ostokohteen] ja tehnyt siitä metsänkayttöilmoituksen ja muut, niin varmasti se olisi säästynyt.” (2).

Haastateltava tuo esiin myös jännitteitä eri ammattilaisten ja organisaatioiden välillä. Nämä jännitteet syntyvät sekä eroista osaamisesta että asenteista ja suhtautumisesta luonnonsuojeluun. Asiantuntijoiden väliset jännitteet mahdollistavat sen, että metsänomistajan ja asiantuntijan roolit voivat muotoutua neuvontatilanteissa hyvinkin erilaisiksi. Edellä kuvattu tilanne, jossa asiantuntija kohtaa vastahankaisen metsänomistajan, ilmentää sitä, että metsänomistaja voi olla hyvinkin aktiivinen ja valikoiva, hakea itselleen sopivan asiantuntijan ja määritellä neuvontatiedon merkityksen. Vastaavasti tietämättömän metsänomistajan kohdalla neuvojan asenne ohjaa päätöstä ja vaikuttaa merkittävästi lopputulokseen.

4.4 Metsäneuvoja kohtaa omistusoikeuttaan suvereenisti käyttävän metsänomistajan

Metsäneuvonnan yksi keskeinen jännite syntyy siitä, että neuvonnalla pyritään puuttumaan metsänomistajan päätäntävaltaan omilla maillaan:

”Tyypillisesti maatilametsänomistajat on kuusi-kymppisiä miehiä, jotka enempi vähempi aktiivisesti siellä touhottaa. Ja ne kyllä yleensä tykkää että siellä kaikki on sitä heidän omaa nautinta-alueitaan missä ne saa tehdä yhtä jos toista.” (7)

Tämä jännite ei ole syntynyt vasta luonnonsuojelun myötä, vaan sillä on juurensa talonpoikaisen hirsintametsätalouden kitkemisessä viime vuosisadan puolivälistä alkaen (ks. Siiskonen 2011). Kohdatesaan vastakkaisia näkemyksiä metsäammattilaisista on vuosikymmenten aikana sukeutunut taitavia sosiaalisia toimijoita, jotka hallitsevat kulttuurisen toimintakenttäänsä. Tämän päivän eetos painottaa metsänomistajan valintamahdollisuuksia. Luonnonsuojelu kuitenkin rajoittaa metsänomistajan ”touhuamista” ja metsälain rikkomuksesta metsän-

omistaja voi joutua käräjille yhä tänä päivänäkin. Luonnonsuojelua voi olla korvauksista huolimatta vaikea perustella metsänomistajille, jos hän mieltää sen automaattisesti omistusoikeuttaan rajaavaksi:

”Yksi esimerkki tämmöisestä oli [k]ohde jota ei saanut hakata, josta oli tehty esitys ja tarjous, että tämän verran tulee korvausta, jos teette näin. Metsän omistajat, isä ja poika. Vanha isäntä oli jotenkin näin sanonut, että hän haluaa olla herra omalla maallaan. Ja poika sanoi, että saat uskoa että korpesi. Että kun hän tiesi että sille ei mitään voi tehdä. Mutta sitten hän sanoi, että ei hän semmoisen takia kuitenkaan halua riitaa haastaa. Antoi vanhan isännän pitää päänsä. Vaikka siellä oli varmaan perheen sisällä ollut tämä esitys jo että [suojeltaisiinko], niin menepä siihen sitten vielä. Että on joitain kantoja joita ei voi kääntää.” (17)

Neuvonnan aikahorisontti on metsätaloudessa aina ollut ylisukupolvinen, sillä metsänkasvatuksen kustannukset ja hyödyt eivät kohdistu vain yhdelle sukupolvelle. Yllä olevassa katkelmassa metsänomistaja ja hänen poikansa edustavat eri metsänomistajatyyppejä. Pojan kanssa käytetty legitimiiksi osoittautunut sijoitusneuvontastrategia ei toimikaan isän kanssa, joka keskittyy arvioimaan luonnonsuojelua omistusoikeuden näkökulmasta. Tällaisessa tapauksessa neuvonta näyttäytyy eräänlaisena tasapainoiluna yhteiskunnan tunnustaman perusoikeuden (omaisuuden suojan) ja yhteiskunnan asettaman poliittisen tavoitteen (luonnonsuojelu) välillä.

Useissa haastattelukatkelmissa neuvojat suhtautuvat varsin ymmärtäväisesti metsänomistajan omistusoikeuden loukkaamattomuuteen. Seuraavalla kommentilla neuvoja kuitenkin asettaa metsänomistajan omistusoikeuden ja moraalisen oikeuden metsänkäytölle vastakkain nostamalla esiin omistamiseen liittyvän taloudellisen riskin:

”[M]inun mielestä siihen metsäluontoon, siihen omistamiseen liittyy tietty riski, että siellä pirulauta saattaa jotakin [suojeltavaa] ollakin. [...] No tähän liittyy sitten nämä omistamiskäsitteet ja muuta. Että onkos se nyt minun tuo läätäkö tuolla vai onko se nyt kaikkien. Vähän intiaanipäällikkö -näkemys.” (17)

Pohdinnan myötä neuvontaan tulee mukaan valistava ote: kyse on metsänomistajan ohjaamisesta eettisesti oikeisiin päätöksiin, joissa korostuu yksityisen edun sijaan yleinen etu. Eettiset kysymykset nostavat neuvontatehtävän epämuodolliselle alueelle. Keskustelu metsien käytön oikeuttamisesta ja moraalisisista perusteista ei kuulu muodolliseen metsäneuvontaan. Eettisen pohdinnan sisällyttäminen osaksi metsäneuvontaa voi kuitenkin olla keino viestiä luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tarpeesta sellaiselle metsänomistajalle, joka pitää suojelua omistusoikeutensa puuttumisena.

4.5 Metsäneuvoja kohtaa laskelmoivan metsänomistajan

Laskelmoiva metsänomistaja on yleensä jollakin tapaa valveutunut suojeleasioissa ja valmis toimimaan lainsäädännön ja sertifiointin edellyttämällä tavalla. Hän saattaa olla myös kiinnostunut vapaaehtoisesta suojelusta. Luonnonsuojelun toteuttaminen laskelmoivan metsänomistajan mailla edellyttää kuitenkin metsäneuvojalta hyviä neuvottelutaitoja, sillä laskelmoija haluaa maksimoida metsänsä tuoton, vaatii usein lähtökohtaisesti suojeluratkaisun minimimitoteutusta tai haluaa tehdä vain määräaikaisen sopimuksen. Neuvottelujen suunta voi olla kiinni siitä, osaako metsäammattilainen käyttää oikeanlaista perustelemisen tapaa:

”Kyllä siinä nyt töitä saa tehdä, että jos maanomistaja ensinnäkin suostuu siihen määräaikaiseen ja sitten sinä koetat sen puhua siihen pysyvään, niin ei ihan helppoa ole, kun ne on päättäneet sen jo omassa mielessään että kyllä minä nyt suostun tähän määräaikaiseen suojelemaan, mutta ei se ole kuin yhden lauseen paikka siinä sitten että saa sen mielen käännetyä sinne pysyvään.” (2).

Laskelmoivien metsänomistajien tapauksessa metsäneuvonnan pääsisältönä ovat (liike)neuvottelut ja kaupankäynti suojeluratkaisuista. Näissä neuvotteluissa oikeanlaisten argumentoinnin tapojen löytäminen on ratkaisevaa. Esimerkkinä tästä on tapa, jolla metsäammattilainen kertoi vakuuttaneensa yhteismetsän osakkaat yksityisen suojelualueen perustamisen kannattavuudesta:

I: Se oli aika mielenkiintoinen ja haastava juttu tehdä [yhteismetsän hoitokunnalle] [suojelu]esitys, että se meni läpi.

H: Miten sinä sitten perustelit sitä?

I: Minä tein ihan laskelmat. Muistan kyllä kun piirtoheittimellä piti esitellä sitä kokouspäivänä, että mitä tästä saadaan rahaa. Ja muunsin sen puun nettoarvoksi, paljonko per motti oli se hinta. Ja sitten oli tietysti se vaihtoehto, että jos myydään ne kalikat ja odotellaan niiden [...] tulevien taimien kasvua. Siinä [suojeluvaihtoehdossa] oli se hienous, että mitään ei tarvinnut tehdä, rahat tulivat näppiin. (17)

Laskelmoiva metsänomistaja edellyttää uskottavia ja rationaalisia perusteluita. Näitä neuvoja voi esittää talousosaamisensa avulla. Edellisessä esimerkissä metsäammattilainen teki korvaus- ja puun myyntitulolaskelmia esitellessään metsänomistajille eri toimintavaihtoehtoja. Tässä korostuu muodollinen asiantuntemus ja suojelukorvauskäytäntöjen osaaaminen. Samalla metsäammattilaisen tulee kuitenkin olla tietoinen siitä, että juuri tämä perustelun tapa on toimiva. Yllä mainitussa tapauksessa haastateltavan sukulainen oli yhteismetsän osakas, joten hän tunsikin kokouksen osanottajat ja heidän tavoitteensa: oli väkeä, joka oli suojelun puolella, mutta myös niitä, jotka korostivat hakkuutulojen merkitystä. Hän kykeni yhdistämään tämän epämuodollisen sosiaalisen verkoston tuntemuksensa muodolliseen asiantuntemukseensa ja esitti kokoukselle, että suojelukorvaukset voitaisiin käyttää uusien metsäalojen hankintaan, jolloin yhteismetsä voisi sekä suojella että kartuttaa tulevia hakkuumahdollisuuksiaan. Neuvotteluratkaisu perustui eri näkökantojen välillä luovimiseen. Samalla metsäammattilainen sai suojeluratkaisun näyttäytymään monella tapaa rationaaliselta päätökseltä.

4.6 Metsäneuvoja kohtaa varovaisen ja tarkan naismetsänomistajan

Sukupuolieroista ei kysytty haastatteluissa erikseen elleivät haastateltavat itse nostaneet tätä teemaa esille. Osa neuvontatilanteista on kuitenkin selvästi sukupuolittuneita. Esimerkiksi edellä kuvatut kohtaamiset omistusoikeuttaan korostavan metsänomistajan kanssa tyypillisesti liitettiin keski-ikäisiin

miehiin. Pari haastateltavaa kuvaa myös naismetsänomistajia omana erityisenä ryhmänä:

”[E]i nyt yksilöidä eikä ruveta seksistiseksi, mutta naismetsänomistajat on yleensä kaikista se ehkä varovaisin kasti, että hyvin varovaista, vaikka talousmetsien käsittelyssä saisi olla... Ja herkkyyys siihen että lähtekö tekemään jotain, niin kynnys on erittäin korkea.” (7)

Metsäammattilaisten puheessa naismetsänomistajat tuntuvat olevan metsässä omin päin touhottavan keski-ikäisen miehen vastakohtia: he punnitsevat vaihtoehtoja tarkkaan ja vaativat myös neuvojalta enemmän virallisuunteista tietoa päätöksensä perustaksi. Naismetsänomistajasta tuntuu piirtyvän korostetun rationaalinen toimija – jopa niin rationaalinen, että hän ei tunnu kykenevän päätöksentekoon. Varovaisuus saattaa viitata myös oletettuun naisten suurempaan halukkuuteen suojella kuin hakata metsiään (ks. myös Hänninen ym. 2011). Metsäalalla tuntuu olevan vallalla ajatus, että naismetsänomistajat tulee kotouttaa metsäalan miehiseen maailmaan. Tätä ajattelutapaa jotkut pitävät myös ongelmallisena, koska luontoon liittyvät asiat eivät pääse esille tarpeellisessa määrin:

”Jos otetaan naismetsänomistajille suunnattu [koulutus], niin siellä on kyllä metsäsuunnittelua esitelty ja taimikon hoitoa ja on ollut moottorisahakursseja ja kaikki, mutta ei luontokohdetta.” (8)

Sukupuolen merkitystä metsien käytössä on ryhdytty tutkimuskirjallisuudessa pohtimaan sen myötä, kun naismetsänomistajien määrä ja myös naisten osuus metsäammattilaisista on lisääntynyt (ks. Suopajarvi 2009, Hänninen ym. 2011). Se, että sukupuoli nousi esiin myös tässä haastatteluaiheistossa, kuvastaa asiasta metsäalan sisällä käytyä keskustelua, mutta myös sukupuolittuneita käytäntöjä, kuten erityisesti naisille tarjottavia kursseja. Naisten kohdalla neuvonta näyttäisi painottuvan perinteisen metsätalouden asioihin: naisia rohkaistaan käyttämään raivaussahaa, muttei keskustelemaan luonnon-suojelusta. Rohkaisun antaminen neuvonnan ydin-sisältönä on epämuodollinen strategia, jonka avulla neuvojat pyrkivät muokkaamaan naismetsänomistajista itselleen helpommin lähestyttäviä. Naismetsän-

Taulukko 2. Neuvonnan sisällön, neuvontatiedon, kohteiden ja asiantuntijuuden rakentuminen metsäneuvonnassa.

Neuvonnan sisältö	Metsänomistajatyypit	Asiantuntijarooli	Neuvontatiedon luonne
Prosessinhallinta	Valveutunut	Prosessiosaaja	Ohjeiden ja sääntöjen tulkinta
Monitavoitteisen metsätalouden perustelevminen	Vastahankainen	Politiikkaosaaja	Argumentaatio
Markkinointi	Tietämätön	Sijoitusneuvoja	Tuottovaihtoehdot, hyötyjen punninta
Valistaminen, oikeuksien ja velvollisuuksien punninta	Omistusoikeuttaan korostava	Valistaja	Eettinen pohdinta
Neuvottelu	Laskelmoiva	Liikeneuvottelija	Korvauslaskelmat, argumentaatio
Päätöstuki ja ohjaus	Naismetsänomistaja	Rohkaisija	Perustieto metsänhoidosta

omistajien kanssa on helpompaa kommunikoida, jos saadaan heidät ensin ymmärtämään metsänhoidon perusasioita. Luonnonsuojelu näyttäyty tähän perustehtävään nähden toissijaisena tavoitteena.

5 Tulosten tarkastelu: Käytännön asiantuntijuus biodiversiteetti- neuvonnassa

Olen tiivistänyt metsäneuvontaa harjoittavien ammattilaisten puheesta kuusi erilaista luonnon monimuotoisuuden turvaamiselle tyypillistä neuvontatilannetta taulukkoon 2. Ne kuvaavat asiantuntijuuden ja neuvontastrategioiden rakentumista sosiaalisessa vuorovaikutuksessa erilaisten metsänomistajien kanssa.

Ääripäissä ovat tilanteet, joissa metsäammattilaiset neuvottelevat valveutuneiden tai vastahankaisten metsänomistajien kanssa. Ensimmäiset mainitut ottavat usein itse suoraan yhteyttä metsäneuvojiin edistääkseen luonnonsuojelua, jälkimmäisten kohdalla taas metsäammattilainen joutuu aktiivisesti perustelevmaan luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tarvetta. Metsäomaisuutensa käyttöön oman omistusoikeutensa näkökulmasta suhtautuva metsänomistaja on lähellä suojeluun vastahankaan suhtautuvaa metsänomistajaa, mutta jälkimmäisillä voi olla myös muunlaisia syitä suojeluvastaisuudelleen kuin omistusoikeuden puolustaminen. Tietämättömät metsänomistajat taas eivät ole sinänsä

suojeluvastaisia, mutta heillä ei ole käsitystä suojeluvaihtoehdon merkityksestä. Laskelmoiva metsänomistaja taas korostaa itselleen koituvaa hyötyä ja tekee ratkaisunsa tällä perusteella. Naiset voivat metsänomistajina kuulua mihin tahansa edellä mainituista, mutta heihin voidaan metsäammattilaisten puheissa suhtautua myös omana erityisryhmänä, jolla on tunnistettavana piirteenä se, että he tarvitsevat perustietoa metsistä päätöksentekonsa tueksi.

Olellaista tässä tyypittelyssä on se, että kun metsäammattilainen tunnistaa metsänomistajan tavan suhtautua metsäänsä, myös neuvon ja neuvonnan rooli muuttuvat mukana. Kaikissa neuvontatilanteissa on käytössä sekä formaaleja että epäformaaleja strategioita (ks. Bakardjieva 2005, Stewart 2007). Asiantuntijuuden rakentumista on tutkittu kirjallisuudessa käytännöllisinä ja toiminnallisina suhteina, esimerkiksi jaettujen resurssien, lahjojen, lainattujen laitteiden ja ohjelmistojen, taitojen, jaettujen tehtävien tai pyydettyjen neuvon kautta (Stewart 2007). Epämuodollinen asiantuntemus, jota tällaisessa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyy, ei kuitenkaan ole irrallista suhteessa virallisiin ohjeisiin ja asiantuntemukseen, vaan toimintaa suhteutetaan näihin (Lehtonen 2003).

Tutkimuksissa on havaittu, että asiantuntijaksi hahmottuva henkilö ei välttämättä itse hakeudu positiionsa tietoisesti ja saattaa jopa yllättyä tästä vuorovaikutusverkostossa syntyvästä asemastaan. Esimerkiksi lähipiiriään tietokoneen käytössä opastava henkilö voi olla hämmästynyt siitä, että häntä pidetään asiantuntijana, sillä hänellä ei välttämättä ole alan koulutusta tai muuta virallista asemaa (Stewart 2007). Metsäammattilaisten toiminta on kuitenkin usein tätä strategisempaa: heillä on muodollinen po-

sitio neuvoina, mutta he pyrkivät aktiivisesti rakentamaan itsestään myös epäformaaleja asiantuntijoita vuorovaikutuksessa neuvonnan osallisiin. Tämä on tärkeää, jotta heidän tarjoamastaan tiedosta tulisi legitiimi ja kilpailukykyinen lähde metsänomistajille. He muun muassa tarjoavat metsänomistajille erilaisia neuvoja sekä erilaisia moraalisia perusteluita ja syitä tarttua informaatioon. Metsäammattilaisien asiantuntijuus on siten proaktiivista ekspertiisiä (ibid.), jossa asiantuntijuutta pyritään tietoisesti kehittämään ja luomaan. Tämä eroaa reaktiivisesta, kysynnän nojalla muotoutuvasta asiantuntijuudesta, joka saattaa syntyä ”vahingossa”, ilman että asiantuntija tietoisesti itsestään sellaista luo.

On myös tärkeää huomata, että kaikissa tilanteissa epämuodollisella ja muodollisella asiantuntemuksella ei ole sama painoarvo. Metsäneuvojan rooli vaihtelee usein juuri sen suhteen, korostuuko muodollinen vai epämuodollinen asiantuntemus. Esimerkiksi valvutuneiden metsänomistajien kohdalla muodollinen osaaminen korostuu palvelutehtävän toteuttamisena. Myös laskelmoivien metsänomistajien kohdalla muodollisella osaamisella on merkitystä, mutta metsäammattilaisen on osattava käyttää epämuodollista osaamistaan argumentointinsa tukena. Sekä vastahankaisten että omistusoikeuttaan ja suvereenia päätöksentekovaltaansa lähtökohtaisesti puolustavien metsänomistajien kohdalla metsäneuvonnan keskeiseksi sisällöksi tulee luonnonsuojelun tavoitteiden perusteleva. Tällöin korostuu epämuodollinen osaaminen: argumentointi ja valistus edellyttävät tietoa sosiaalisesti ja kulttuurisesti merkityksellisistä seikoista, joihin on mahdollista vedota. Tällaista tietoa kehittyy vain, kun metsäammattilainen hankkii ja vaihtaa toimintatapoja, tottumuksia, tavoitteita ja tarpeita koskevaa tietoa sosiaalisissa verkostoissa. Tällöin neuvonta perustuu strategiaan, jossa korostuvat lähikontaktit. Kommunikaatiossa ja tiedon vaihdossa olennaista sisältöä voivat olla vapaa-ajan harrastukset, eettiset pohdinnat ja arvostukset ja luonnonsuojeluun liittyvät argumentit. Neuvontatilanteissa on tärkeää puhua muustakin kuin metsästä.

Henkilökohtaisen kommunikaation merkitys on suuri uusien ideoiden ja asenteiden muovaamisessa, mutta se on olennaista myös neuvojan rakentaessa itsestään legitiimiä tiedon välittäjää. Asiantuntijuutta tuotetaan aktiivisesti ja hyvin monilla eri tavoin

neuvontaprosessin kuluessa. Pelkkä luontotieto ei tässä auta, vaan sosiaalista ympäristöä koskeva tieto on vähintään yhtä oleellista. Tarttumalla nopeasti sosiaaliin vihjeisiin metsäammattilaiset tekevät luontotiedosta käyttökelpoista osana metsänomistajien toimintakontekstia. Neuvonnan tyyli on tällöin epämuodollinen, vaikka välitettävänä on virallista tietoa. Epämuodollinen tyyli on strategia, jonka avulla tuotetaan ja välitetään käytännöllistä, metsänomistajille mielekästä tietoa sekä rakennetaan neuvojan omaa auktoriteettia. Samalla asiantuntijuus itsessään muuttuu muotoaan: ammattilaiset omaksuvat eri rooleja eri tilanteissa.

Asiantuntijavalta on myös keskeinen asiantuntija-rooleja jäsentävä tekijä. Muodollisesta asiantuntija-asemasta ei suoraan seuraa vaikutusvaltaa suhteessa neuvonnan kohteisiin ja heidän päätöksiinsä (ks. Prince 2010). Asiantuntijoiden mahdollisuus käyttää vaikutusvaltaa vaihtelee paljon neuvontatilanteesta riippuen. Suorinta asiantuntijavaltaa käytetään tilanteissa, joissa metsäammattilainen kohtaa tietämättömän metsänomistajan: tällöin asiantuntijan omalla asenteella on suurin merkitys lopputuloksen kannalta. Sen sijaan monissa muissa tilanteissa asiantuntijan asema ja valta asettuvat kyseenalaisiksi ja voivat tulla jopa haastetuiksi. Selvimmin tämä näkyy vastahankaisten metsänomistajien kohdalla, mutta myös laskelmoivat metsänomistajat voivat haastaa metsäammattilaisen osaamisen.

Luonnon monimuotoisuuden suojeluun liittyvän asiantuntijuuden rakentumiseen liittyy olennaisesti myös se, että metsäammattilaiset eivät suinkaan muodosta yhtenäistä politiikkayhteisöä, vaan neuvontaa antavat organisaatiot kilpailevat keskenään. Biodiversiteettiä koskevalla tiedolla on näille organisaatioille ja ammattilaisille erilainen merkitys. Tämä tekee politiikan toteuttamisesta erityisen monimutkaista. Tiedon legitiimiydellä on tässä tilanteessa iso merkitys ja se rakentuu suhteessa sosiaaliseen kenttään, jossa myöskään osa neuvojista tai heidän taustaorganisaatioistaan ei ole omaksunut uutta politiikkatavoitetta. Menestyäkseen kilpailussa metsäammattilaisen on siis osattava pelata oikein paitsi metsänomistajien myös muiden ammattilaisien suhteen. Asiantuntijayhteisö toimii tavalla, joka edellyttää epämuodollista osaamista myös suhteessa muihin asiantuntijoihin.

6 Johtopäätökset

Metsäneuvojat ovat merkittäviä ympäristötiedon välittäjiä. He kohtaavat jatkuvasti luontoasioista kiinnostuneiden maanomistajien lisäksi myös sellaisia, jotka eivät ilman tätä kontaktia vastaanottaisi ympäristötietoa. Neuvojen ammattitaitoon kuuluukin edistää luonnonsuojelua tekemällä se mielekkääksi ja houkuttelevaksi hyvin vaihteleville sosiaalisille ryhmille. Metsäammattilaisten haasteena on kehittää tätä sosiaalisen toimintaympäristönsä tuntemusta, jotta he kykenevät ylittämään kuilun abstraktin, virallisen ja yleisen tiedon sekä paikallisen ja konkreettisen toimintakontekstin välillä.

Aineiston analyysissä löytyneet kuusi neuvonnalle tyypillistä tilannetta kuvaavat asiantuntijuuden strategioiden eriytymistä vastauksena haasteeseen, joka on syntynyt metsänomistajakentän monimuotoistumisen ja tavoitteiden erilaistumisen myötä. Metsäneuvojat kohtaavat nykyisin metsänomistajia, joilla voi olla hyvin erilaisia tavoitteita metsän omistamisen ja käytön suhteen (esim. Laitila ym. 2009, Hänninen ym. 2011, Korhonen ym. 2012). Aikaisemmissa kyselytutkimuksissa on havaittu, että tällöin myös metsänomistajien suhtautuminen luonnonsuojeluasioihin vaihtelee (ks. esim. Paloniemi ja Tikka 2008). Laadullinen analyysini metsäneuvonnasta osoitti, että myös metsäammattilaisten on omaksuttava neuvonnassaan erilaisia strategioita. Uskottavuuden rakentamisen strategia, joka pätee yhdessä tilanteessa ei välttämättä toimi toisessa. Joidenkin metsänomistajien kanssa on tärkeää puhua eettisistä kysymyksistä, toisten kanssa luonnonsuojelu pelkistyy talouskysymykseksi. Tällöin neuvonnan kohde eli se, mihin ja keihin neuvontaa kohdistetaan, on epävakaa ja muuntuva, aivan kuten itse asiantuntijuus eli se sosiaalinen asema, johon tiedon hyväksytyys ja luotettavuus perustuvat (ks. myös Saaristo 2000). Analyysissä käytetyt laadulliset menetelmät auttavat ymmärtämään, mitä metsien käytön monitavoitteisuus merkitsee käytännössä. Ne valaisevat sitä, miten luonnon monimuotoisuuteen liittyvää asiantuntijuutta tuotetaan eli millaisin keinoin pyritään luomaan asemia, joista käsin biologisesta tiedosta tulee metsätalouden käytännön ratkaisuihin vaikuttavaa.

Valittu näkökulma täydentää luonnonsuojelun

institutionalisoitumisen prosesseja sekä metsäsuunnittelua ja neuvontaa koskevaa tutkimusta (Primmer ja Wolf 2009, Primmer 2011a, 2011b, Primmer ja Karppinen 2010), sillä se auttaa ymmärtämään tietotyön vastavuoroisena prosessina: samalla kun asiantuntijatyössä välitetään kohdeyhteisöille tietoa, muokataan tätä sosiaalista ympäristöä tiedolle otolliseksi. Lisäksi työ muovaa asiantuntijayhteisöä itseään, sillä asiantuntijoiden on lunastettava oma asemansa rakentamalla itselleen sosiaalista uskottavuutta. Tällainen asiantuntijakulttuurin muutos on osa luonnonsuojeluun liittyvää politiikkamuutosta ja sen avulla voidaan ymmärtää luonnonvarojen hallintaa moniulotteisena ilmiönä (Prince 2010, ks. myös Wynne 2005).

Tämä moniulotteisuus tulee korostumaan jatkossa, jos metsänomistajien valinnanvapauksia metsänhoidon suhteen lisätään lainsäädännöllä. Asiantuntemuksen koostamisen strategioista ja epämuodollisista sidoksista, jotka tukevat muodollisia asiantuntijarooleja, tulee entistä merkittävämpää asiantuntijuuden pääomaa. Samalla kuitenkin monet käytännöt, kuten toiminta- ja tulkintaohjeet ja koulutus, tukevat lähinnä muodollisen asiantuntemuksen syntymistä. Metsäammattilaiset itse ovat olleet huolissaan asiakaskontaktien vähenemisestä, joka tehostaa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen tähtäävää tiedon välitystä (Primmer ja Wolf 2009), mutta mahdollistaa myös sosiaalisissa suhteissa karttuvan tiedon kokoamisen. Muodolliseen asemaan perustuvan asiantuntijuuden kehittäminen ei riitä silloin, kun maanomistajien valinnan vapautta korostavaa politiikkaa harjoitetaan olosuhteissa, joissa tiedon luotettavuus tai valta tehdä ja määrittää asioita eivät ole yksiselitteisesti millään organisaatiolla tai mihinkään tiettyihin asiantuntijatehtäviin sidottua. Osaamisen harmonisoiminen esimerkiksi kouluttamalla metsäammattilaisia biodiversiteetikysymyksissä on olennaista, mutta samalla pitäisi myös tukea osaamista, jota syntyy epämuodollisissa sosiaalisissa suhteissa.

Keinona tässä voi olla ammattiosaamisen eriluottuvuuksien parempi tunnistaminen sekä siihen liittyvien jännitteiden käsittely osana ammattilaisten koulutusta. Toteuttamani neuvontatilanteiden analyysi tyypittelemällä niitä tukee tällaista tavoitetta. Neuvontatilanteiden kuvauksiin on todennettu laajasti ammattiyhteisön piirissä tunnistettavissa olevia

työtilanteita, joihin eri organisaatioissa ja tehtävissä toimivat voivat samaistua. Tällainen laadullinen analyysi ei sulje pois myös muunlaisia kokemuksia, vaan se tukee ammattiyhteisön omaa toimintaansa koskevaa keskustelua ja auttaa jäsentämään mahdollisia ongelmatilanteita ja haasteita. Lisäksi sen avulla on havainnollistettu toimintamalleja, joita hyödyntämällä voi kehittää omaa toimintaa. Ymmärrys asiantuntijuuden rakentumisesta auttaa asiantuntijoita kehittymään työssään sekä keskustelemaan työnsä merkityksestä.

Kiitokset

Johanna Tuomisaari Tampereen yliopistosta on osallistunut tutkimusaineistojen kokoamiseen. Lisäksi kiitän Pieta Hyväristä, Liisa Häikiötä, Anna-Laura Marjetaa, Marja Vehviläistä ja Maria Åkermania Tampereen yliopistosta sekä Metsätieteen aikakauskirjan kahta anonymiä arvioijaa hyödyllisistä kommentista käsikirjoitukseen. Tutkimusta on rahoittanut Suomen Akatemia (133451 ja 133118).

Lähteet

- Alastalo, M. & Åkerman, M. (toim.) 2011. Tieto hallinnassa. Tietokäytännöt suomalaisessa yhteiskunnassa. Vastapaino, Tampere.
- Bakardjieva, M. 2005. Internet society: The internet in everyday life. Sage, London.
- & Smith, R. 2001. The internet in everyday life: computer networking from the standpoint of the domestic user. *New media and society* 3(1): 67–83.
- Beck, S. 2011. Moving beyond the linear model of expertise? IPCC and the test of adaptation. *Regional Environmental Change* 11: 297–306.
- Bäckstrand, K. 2004. Scientisation vs. civic expertise in environmental governance: Eco-feminist, eco-modern and post-modern responses. *Environmental Politics* 13(4): 695–714.
- Demeritt, D. 2001a. Scientific forest conservation and the statistical picturing of nature's limits in the progressive era United States. *Environment and Planning D: Society and Space* 19: 431–459.
- 2001b. The Construction of Global Warming and the Politics of Science. *Annals of the Association of American Geographers* 91: 307–337.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere.
- Felt, U. & Wynne, B. 2007. Taking European knowledge society seriously. Report of the Expert Group on Science and Governance to the Science, Economy and Society Directorate, DG RTD.
- Hiedanpää, J., Kotilainen, J. & Salo, M. 2011. Unfolding the organised irresponsibility: Ecosystem approach and the quest for forest biodiversity in Finland, Peru, and Russia. *Forest Policy and Economics* 13(3):159–165.
- Hinchliffe, S. 2001. Indeterminacy in decisions – science, policy and politics in the BSE (Bovine Spongiform Encephalopathy) crises. *Transactions of the Institute of British Geographers* 26: 182–204.
- Hokajärvi, R., Hujala, T. & Tikkanen, J. 2011. The change of forest planner's advisory role. *Scandinavian Journal of Forest Research* 26: 466–476.
- Hulme, M. 2009. Why we disagree about climate change: understanding controversy, inaction and opportunity. Cambridge University Press, Cambridge.
- Hänninen, H., Karppinen, H & Leppänen, J. 2011. Suomalainen metsänomistaja 2010. Metlan työraportteja 208. Metsäntutkimuslaitos, Vantaa.
- Irwin, A. 2001. Constructing the scientific citizen: science and democracy in the biosciences. *Public Understanding of Science* 10: 1–18.
- Jasanoff, S. (toim.) 2004. States of knowledge – the co-production of science and social order. Routledge, London.
- 2010. A new climate for society. *Theory, Culture & Society* 27(2–3): 233–253.
- Jokinen, A. 2004. Luonnonvarojen käytön ja dynamiikan hallinta yksityisillä. *Acta Universitatis Tamperensis* 1045. Tampere University Press.
- Kleinschmit, D., Böcher, M. & Giessen, L. 2009. Dis-course and expertise in forest and environmental governance – an overview. *Forest Policy and Economics* 11 (5–6): 309–312.
- Korhonen, K., Hujala, T. & Kurttila, M. 2012. Diffusion of voluntary protection among family forest owners: Decision process and success factors. *Forest Policy and Economics* (painossa).
- Laitila, T., Hujala, T., Tikkanen, J & Kurttila, M. 2009. Yksityismetsien monikäyttöön ja monimuotoisuuteen liittyvät arvot ja asenteet: analyysi metsänomistajien

- haastatteluista. *Metsätieteen aikakauskirja* 2/2009: 113–125.
- Leach, M., Scoones, I & Wynne, B. (toim.) 2005. *Science and citizens: Globalisation and the challenge of Engagement*. Zed Books.
- Lehtonen, T.-K. 2003. The domestication of new technologies as a set of trials. *Journal of Consumer Culture* 3(3): 363–385.
- Miller, P. & Rose, N. 2010. Miten meitä hallitaan. *Vastapaino*, Tampere.
- Paloniemi, R. & Tikka, P. 2008. Ecological and social aspects of biodiversity conservation on private lands. *Environmental Science and Policy* 11(4): 336–346.
- & Varho, V. 2009. Changing ecological and cultural states and preferences of nature conservation policy: The case of nature values trade in South-Western Finland. *Journal of Rural Studies* 25: 87–97.
- Pellizzioni, L. 2003. Knowledge, uncertainty and the transformation of the public sphere. *European Journal of Social Theory* 6: 327–355.
- Peltola, T. & Åkerman, M. 2011. Roskapuuta vai raaka-ainetta? Laskelmien ja luokittelujen metsäpolitiikkaa. *Julkaisussa: Alastalo, M. & Åkerman, M. (toim.) Tieto hallinnassa. Tietokäytännöt suomalaisessa yhteiskunnassa*. Vastapaino, Tampere.
- Peuhkuri, T. 2004. Tiedon roolit ympäristökiistassa. Saaristomeren rehevöityminen ja kalankasvatus julkisen keskustelun ja päätöksenteon kohteena. *Annales Universitatis Turkuensis C* 220. Turun yliopisto.
- Porter, J. & Demeritt, D. 2012. Flood risk management, mapping and planning: the institutional politics of decision support in England. *Environment and Planning A* 44(10): 2359–2378.
- Primmer, E. 2011a. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen osaksi metsätaloutta – institutionaalisen sopeutumisen empiirinen tarkastelu. *Metsätieteen aikakauskirja* 2/2011.
- 2011b. Policy, project and operational networks: Channels and conduits for learning in forest biodiversity conservation. *Forest Policy and Economics* 13(2): 132–142.
- & Karppinen, H. 2010. Professional judgment in non-industrial private forestry: Forester attitudes and social norms influencing biodiversity conservation. *Forest Policy and Economics* 12(2): 136–146.
- & Wolf, S. 2009. Empirical accounting of adaptation to environmental change: Organizational competencies and biodiversity in Finnish forest management. *Ecology and Society* 14(2): 27.
- Prince, R. 2010. Fleshing out expertise: The making of creative industries experts in the United Kingdom. *Geoforum* 41(6): 875–884.
- Saarikoski, H., Åkerman, M., Primmer, E. 2012. The Challenge of governance in regional forest planning: an analysis of participatory forest program processes in Finland. *Society and Natural Resources* 25 (7): 667–682.
- Saaristo, K. 2000. Avoin asiantuntijuus. *Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisu* 66. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Sarewitz, D. 2004. How science makes environmental controversies worse. *Environmental Science and Policy* 7: 385–403.
- Siiskonen, H. 2011. The conflict between traditional and formal knowledge in Finnish and Swedish forest management in the twentieth century. *Julkaisussa: Boehm, D.A. (toim.) Forestry: research, ecology, policies*. Nova Science Publishers. s. 1–20.
- Stewart, J. 2007. Local experts in the domestication of information and communication technologies. *Information, Communication & Society* 10(4): 545–569.
- Suopajarvi, T. 2009. Sukupuoli meni metsään. Luonnon ja sukupuolen polkuja metsäammattilaisuudessa. SKS.
- Yanow, D. 2003. Accessing local knowledge. *Julkaisussa: Hajer, M. & Wagenaar, H. (toim.) Deliberative policy analysis. Understanding governance in the network society*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Wynne, B. 2005. Reflexing complexity. Post-genomic knowledge and reductionist returns in public science. *Theory, Culture & Society* 22(5): 67–94.

43 viitettä